

แนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

The Development Guidelines for Primary School Teachers on Organizing Student-Centered Learning

สุธาสินี คุ่มพะเนียด¹ และ ธัชชัย จิตรนันท์²

Suthasinee Kumpanid¹ and Thatchai Chittranun²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) พัฒนาแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระยะที่ 1 ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1 จำนวน 1,763 คน จาก 193 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 313 คน ระยะที่ 2 สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จำนวน 2 แห่ง ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินแนวทาง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็นโดยวิธี Priority Need Index แบบปรับปรุง (PNI_{Modified})

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ ด้านการใช้ และพัฒนาสื่อ/นวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัด และ

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Student in Educational Administration Program, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Asst. Prof., Department of Educational Administration, Mahasarakham University

ประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ($PNI_{Modified} = 0.21$) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{Modified} = 0.17$) ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.13$) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ/นวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.11$) และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.09$) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีแนวทางการดำเนินงาน 5 ด้าน คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ/นวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ แนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษา การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current conditions and the desirable conditions of the development of primary school teachers on organizing student-centered learning; 2) to develop guidelines of primary school teacher development on organizing student-centered learning. The research was divided into 2 phases. Phase 1 dealt with the study of the current conditions and the desirable conditions of primary school teacher development on organizing student-centered learning. Phase 2 dealt with the development guidelines for primary school teachers on organizing student-centered learning. The population in Phase 1 consisted of 1,763 teachers from 193 schools under Yasothon Educational Service Area 1 Office. The sample comprised 313 teachers from schools under Yasothon Primary Education Service Area Office 1 in the academic year 2016. In Phase 2, the sample comprised 2 schools with the best practice and 5 experts to assess the guidelines. The instruments for data collection comprised a questionnaire, an Interview form and an evaluation form. The statistics employed in the data analysis comprised percentage, the mean, standard deviation, and the priority need index technique ($PNI_{Modified}$) was used in the need sorting analysis.

The results of the research were as follows:

1. Regarding the current conditions and the desirable conditions of the development of primary school teachers on organizing student-centered learning, it was

found that the current conditions of the development of primary school teachers on organizing student-centered learning, as a whole, were at a high level. Ranked in descending order, the aspects are: using and development of media / technology innovation in organizing learning; design of organizing learning; learning measurement and evaluation; organizing various learning processes; and creating and developing the curriculum, respectively. Regarding the desirable conditions of the development of primary school teachers on organizing student-centered learning, as a whole, they were at a high level. Ranked in descending order, the aspects are: organizing various learning processes ($PNI_{Modified} = 0.21$); creating and developing the curriculum ($PNI_{Modified} = 0.17$); design of organizing learning; ($PNI_{Modified} = 0.13$); using and development of media / technology innovation in organizing learning ($PNI_{Modified} = 0.11$); and learning measurement and evaluation ($PNI_{Modified} = 0.09$), respectively.

2. The guidelines of primary school teacher development on organizing student-centered learning were operated on 5 aspects: creating and developing the curriculum; design of organizing learning; organizing various learning processes; using and development of media / technology innovation in organizing learning; and learning measurement and evaluation. The result of the evaluation on the guidelines of primary school teacher development on organizing student-centered learning revealed that the suitability was at a high level.

Keywords: Guidelines of primary school teacher development, Organizing student-centered learning

บทนำ

การศึกษาขั้นพื้นฐานจัดเป็นระบบการศึกษาที่เป็นหัวใจหลักในการพัฒนาพลเมืองของชาติให้เป็นผู้มีความรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองตลอดจนเป็นกำลังในการพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) การพัฒนาคนโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือจึงถือเป็นก้าวแรกที่สำคัญของการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าไปในทิศทางที่ดี การศึกษาจึงเปรียบเสมือนเข็มทิศกำหนดทิศทางการรู้เรื่องหรือตกต่ำของสังคมได้ ดังนั้นการสร้างสังคมที่เต็มไปด้วยพลเมืองที่มีความรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองจึงเป็นรากฐานในการสร้างความมั่นคงของชาติได้อย่างสมบูรณ์

การพัฒนาวิธีการสอนของครูเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนรู้

ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งการพัฒนาวิธีการสอนของครูนั้นมียุทธศาสตร์หลายวิธี กระนั้นไม่ใช่ครูทุกท่านที่จะมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน ในระบบการศึกษาโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและปรับเปลี่ยนความคิดพร้อมกับกระบวนการเรียนการสอนใหม่เพื่อเป็นการส่งเสริมและสอดคล้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเรียนรู้จากเหตุการณ์ที่เป็นจริง พร้อมทั้งการประเมินจากสภาพจริง ครูจะต้องเป็นผู้สอนวิธีการหาความรู้กับผู้เรียน ไม่ใช่บอกความรู้แบบป้อนถึงปากหรือการสอนแบบท่องจำ แต่เป็นการเน้นให้เด็กใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ครูจะต้องเป็นผู้สร้างสถานการณ์เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเอง การที่ครูจะปรับเปลี่ยนบทบาทดังกล่าวได้นั้น ครูทุกท่านจำเป็นต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงตนเอง พัฒนาการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รู้แหล่งข้อมูลที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ ตลอดจนการเข้ารับการอบรมสัมมนาที่ช่วยเพิ่มพูนทักษะอันจำเป็นต่อวิชาชีพและการปฏิบัติงานซึ่งมีการจัดอบรมอยู่ทั่วไป ทั้งนี้กระบวนการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาครูอาจารย์ เพราะการพัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด กระบวนการดังกล่าวมีหลากหลายวิธี เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ การบริหารแหล่งการเรียนรู้ เป็นต้น การพัฒนาบุคลากรให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาเยาวชนจึงมีความสำคัญและเป็นที่น่าสนใจในทุกระดับของวงการศึกษาไทยอย่างมาก อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาของไทยมีความพยายามที่จะส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูอาจารย์ได้ปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพถือได้ว่าเป็นการสร้างทรัพยากรที่มีคุณค่าแก่ชาติบ้านเมือง เนื่องจากครู คือ บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน ครูจึงเป็นบุคคลที่จะทำให้เกิดมุ่งหมายหลักการโครงสร้างของหลักสูตรหรือจุดมุ่งหมายของการศึกษาซึ่งเป็นนามธรรมเปลี่ยนเป็นรูปธรรมมากขึ้น ฉะนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงและให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งคือ คุณภาพของครูและการพัฒนาครูให้มีความรู้ความชำนาญเพิ่มพูนมากขึ้น เช่นนี้แล้วจำเป็นต้องมีระบบการพัฒนาครูให้เกิดความชำนาญในการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ถวิล มาตรฐาน, 2542) โดยกิจกรรมในการพัฒนาบุคลากรมีมากมาย ที่หน่วยงานนิยมใช้มากที่สุดและเป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิธีการที่ทำให้การพัฒนาบุคลากรสำเร็จอย่างมาก ได้แก่ การฝึกอบรมสัมมนา การลาศึกษาต่อ การนิเทศ แต่ทั้งนี้ หน่วยงานจะต้องนำมาปรับปรุงใช้ตามความเหมาะสมตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่

การจัดการเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้แนวคิดทางการศึกษาของ John Dewey ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่องการเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by Doing) อันเป็นแนวคิดที่แพร่หลายและได้รับการยอมรับมานานแล้ว การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจัดกระทำนั้นว่าเป็นการเปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้มาเป็นผู้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนซึ่งการเปลี่ยนบทบาทนี้เป็นการเปลี่ยนจุดเน้นของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าผู้สอน ดังนั้นผู้เรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนเพราะบทบาทในการเรียนส่วนใหญ่ จะอยู่ที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ (วีระเดช เชื้อนาม, 2545) ในกระบวนการ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บุคลากรถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารกิจการต่าง ๆ คนเป็นทรัพยากรที่มีคุณประโยชน์มหาศาลยากที่จะหาสิ่งใดเปรียบหลายองค์กรจึงหันมาให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคลเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพให้เกิดแก่บุคลากรในหน่วยงานของตน (อนันต์ ศรีอำไพ, 2549) และการที่จะทำให้หน่วยงานของตนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงปรารถนา เป็นยอมรับกันว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนการจัดหลักสูตรปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องคือผู้เรียน ผู้เรียนจะบรรลุถึงความรู้ความสามารถและการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจได้ ก็จะต้องอาศัยครูผู้สอน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการศึกษาที่มีคุณภาพ ที่ทำให้ศักยภาพที่อยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้คนที่รู้จักคิดวิเคราะห์รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมในปัจจุบัน เพราะความสามารถและทักษะกระบวนการคิดมีความจำเป็นสำหรับผู้เรียนตลอดชีวิต ดังนั้นสิ่งที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันคือการส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความสามารถ มีทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติ ซึ่งทักษะการคิด มีผลต่อสมรรถภาพการเรียนรู้ เทคนิคที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดมีอยู่อย่างแพร่หลาย การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญถือว่าเป็นหลักการสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสกำหนดเป้าหมายและวางแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายมีทักษะในการแสวงหาความรู้โดยใช้ IT ในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน มีโอกาสสร้างหรือเลือกการสร้างผลงานจากความสนใจและความถนัดของตนเอง ได้มีโอกาสฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ แก้ปัญหา และพัฒนาตนเอง และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน, 2547) และนอกจากนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพร้อม และกระตือรือร้นที่จะเรียนอย่างมีชีวิตชีวา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) บทบาทสำคัญของครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักทางจิตวิทยาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้เรียน สามารถวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่จะให้ผู้เรียน สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อนำสู่เป้าหมาย ของการเรียนรู้ได้ โดยใช้เทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ ประกอบด้วยสื่อการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมบรรยากาศที่เหมาะสมกับบริบทของการเรียนรู้ รวมทั้งการออกแบบการวัดผลประเมินผล การกำกับระหว่างเรียน และการตัดสินผลการเรียนที่พิจารณาจากความก้าวหน้าในการเรียนรู้โดยการวัดผลที่หลากหลายรูปแบบ

จากการศึกษาความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครูและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาครูเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกในการพัฒนาโรงเรียนและนำมาซึ่ง การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพได้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ กล่าวคือให้ครูผู้สอนปรับวิธีสอนและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการ การคิด จากการศึกษาศาสตร์การสอนและวิธีสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ จึงเห็นว่าการพัฒนาครูเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาโรงเรียนในการ ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ โดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นวิธีสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลทำความเข้าใจคิดวิเคราะห์ แปรผลความคิดความ สร้างความหมาย สังเคราะห์ข้อมูล และ สรุปเป็นข้อความ และการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัวหลาย ๆ ด้านจำนวนมาก เป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ ความรู้ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ข้อมูล ความคิดและ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในด้านร่างกาย อารมณ์ ปัญญาและสังคม ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้ดี นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพ การสอนของครูและคุณภาพของนักเรียนโดยรวม

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีความสนใจ ที่จะพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้มีความ เหมาะสมกับยุคสมัยและการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ของครูจะต้องอาศัยความรู้และ กระบวนการที่เหมาะสมในการจัดการความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการพัฒนาที่ดีที่สุดเต็มตาม ศักยภาพบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และแสวงหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาครูที่มี ประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียนเป็นกระบวนการ สำคัญที่จะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ สามารถนำองค์ความรู้นั้นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัด การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาใน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,763 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 313 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบประชากรกับ ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่ม ตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) จำแนกดังโดยมีขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1.2.1 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้สัดส่วนตาม จำนวนประชากร จำแนกครูตามขนาดโรงเรียนเป็น 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียน ขนาดใหญ่ ได้ครูกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 149 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 95 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 69 คน

1.2.2 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก โรงเรียนซึ่งจำแนกตามขนาดโรงเรียน

1.2.3 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบร้อยละจากจำนวนครูในแต่ละโรงเรียนที่จับ สลากได้ โดยโรงเรียนขนาดใหญ่เก็บข้อมูลครุร้อยละ 20 โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กเก็บข้อมูล ครุร้อยละ 80 ขึ้นไป

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร สถานศึกษา จำนวน 2 คน จากโรงเรียนมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) 2 แห่ง ซึ่งได้มาโดยการเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีวิทยฐานะ ข้าราชการพิเศษขึ้นไป

2. ครู มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน และมีวิทยฐานะ ข้าราชการพิเศษขึ้นไป

3. ครู มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา และ มีวิทยฐานะข้าราชการพิเศษขึ้นไป

2. เครื่องมือวิจัยที่ใช้การวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูระดับประถมศึกษา ใน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูระดับ ประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .83

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการการพัฒนาระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคามไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยและขออนุญาตในการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

1.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 และโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามการวิจัย

1.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 313 ฉบับ ไปส่งที่โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง เริ่มตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน 2560 จนถึงวันที่ 10 กรกฎาคม 2560 พร้อมนัดหมายวันรับแบบสอบถามคืน

2. วิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2560 จำนวน 302 ฉบับ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม ได้ฉบับที่ถูกต้องสมบูรณ์จำนวน 298 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95 จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และแปลความหมายโดยเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย

การแปลความหมาย

4.51 – 5.00	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 การวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นที่ปรับปรุง โดยการคำนวณจากสูตรต่อไปนี้

$$PNI_{\text{modified}} = \frac{\text{สภาพที่คาดหวัง/สภาพที่พึงประสงค์ (I)} - \text{สภาพที่เป็นจริง/สภาพปัจจุบัน (D)}}{\text{สภาพที่เป็นจริง/สภาพปัจจุบัน (D)}}$$

เมื่อ I	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวัง/สภาพที่พึงประสงค์
D	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริง/สภาพปัจจุบัน

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มจากการขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากนั้นนำมาสรุปเนื้อหาเพื่อนำมาออกแบบแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการศึกษาดูงานการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า

2.1.1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อประเมินจุดเด่นจุดด้อยในการประเมินแนวทางปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนากิจกรรมในด้านต่าง ๆ ต่อไป

2.1.2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ควรศึกษาดูงานการออกแบบการจัดการเรียนรู้จากครูต้นแบบที่หลากหลาย อันจะนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรม การใช้สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนนำมาปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนา เป็นต้น

2.1.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูควรศึกษาและวิเคราะห์ความแตกต่างของผู้เรียนเพื่อติดตามช่วยเหลือด้านต่างๆ การจัดกระบวนการเรียนรู้นอกจากจะเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ควรจัดให้ผู้เรียนร่วมมือกับผู้ปกครอง หรือชุมชน ส่งเสริมความร่วมมือกัน และรักษาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกสถานที่

2.1.4 การใช้และพัฒนาสื่อ/นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ การนำนวัตกรรมในด้านสื่อและเทคโนโลยีเข้ามาใช้มีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งด้านการสืบค้นข้อมูล การผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้ การบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนสร้างความสะดวกรวดเร็วอีกด้วย

2.1.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูควรออกแบบเครื่องมือการวัดที่หลากหลาย ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำมาใช้จริง ออกแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน และนำผลการประเมินนั้นมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไป

2.2 แนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.1 ส่งเสริม และสร้างความเข้าใจให้แก่ครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.2 ดำเนินการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร โดยครูมีการวางแผน จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร ครูมีการกำหนดสื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง ครูสามารถกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร ครูนำผลการวิเคราะห์หลักสูตรไปใช้ในการวางแผนจัดการเรียนรู้ ครูมีการศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อนำไปสู่การสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ครูมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพครูสามารถเลือกและจัดลำดับเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักสูตร ครูมีการสร้างและพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ครูสามารถวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลมาสร้างหลักสูตร ครูมีความรู้เรื่องการใช้หลักสูตร ครูมีการวิจัยและพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรที่ได้นำไปทดลองอย่างมีระบบ ครูมีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมตามหลักสูตรมีการจัดทำอย่างเป็นระบบ ครูมีการจัดทำคู่มือการประเมินผลหลักสูตร

2) ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมครูเข้าใจองค์ประกอบของการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ครูจัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้โดยผ่านการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยมีกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทาย

ความสามารถของนักเรียน ครูมีความเข้าใจในการกำหนดผลการเรียนรู้ ครูมีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดผลการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ครูมีความเข้าใจความสัมพันธ์ของโครงสร้างราย วิชามาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดตามหลักสูตร ครูมีการจัดทำคู่มือการกำหนดผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแต่ละรายวิชา ครูมีการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ ความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามความสนใจของนักเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิดแก้ปัญหา ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดข้อตกลงและแนวปฏิบัติตนระหว่างร่วมกิจกรรมในห้องเรียน ครูมีการเผยแพร่ผลงานเพื่อขอรับคำแนะนำจากเพื่อนครูและต่างสถานศึกษา ครูมีความเข้าใจในการประเมินผลการออกแบบเรียนรู้ ครูมีความเข้าใจในการกำหนดเกณฑ์การประเมิน ครูมีการนำผลการประเมินการออกแบบการเรียนรู้มาปรับปรุงประยุกต์ใช้ ครูมีการตรวจสอบคุณภาพของการออกแบบการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ

3) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยครูมีการนำหลักการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้อย่างเหมาะสม ครูมีความเข้าใจทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนวิเคราะห์วิจารณ์จุดเด่นจุดด้อยในการปฏิบัติงาน ครูมีการวางแผนใช้วิธีการจัดการเรียนรู้และรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูมีการวางแผนใช้วิธีการจัดการเรียนรู้และรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูมีความเข้าใจเทคนิควิธีการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญและนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ครูมีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบวิธีการสอนใหม่ๆ ครูมีการประเมินผลการใช้รูปแบบและเทคนิควิธีการสอนอย่างต่อเนื่อง ครูใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ทำลายความสามารถของนักเรียน ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้รูปแบบ CIPPA ครูมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้กับผู้เรียน ครูมีการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝัง ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียน ครูใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจในเนื้อหาสาระที่สนใจเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยได้คิดได้รวบรวมความรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง

4) ด้านการใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยครูมีการออกแบบสื่อนวัตกรรมที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนา นวัตกรรมเทคโนโลยี ครูมีความสามารถในการเลือกใช้สื่อที่สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิจรรณญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง ครูมีการสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ครูมีการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ/นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ครูใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์เป็นสื่อช่วยสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูสามารถซ่อมบำรุงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เพื่อการใช้สอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูศึกษาวัตถุประสงค์ของการประเมินผล และเลือกวิธีการประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ครูมีการประเมินผลก่อนเรียนโดยตัวนักเรียน เพื่อน และครู ครูมีการประเมินระหว่างเรียน และหลังเรียนโดยตัวนักเรียน เพื่อน และครู ครูวิเคราะห์เนื้อหาการเรียนรู้

เพื่อกำหนดเกณฑ์การประเมินผล ครูกำหนดรูปแบบการวัดและประเมินผลทักษะ โดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ครูมีความสามารถในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล ครูสร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม ครูมีการประเมินประสิทธิภาพของเครื่องมือที่นำมาใช้วัดผลและประเมินผล โดยผู้เชี่ยวชาญ ครูสามารถอธิบายกระบวนการประเมินผล และรูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ได้ ครูมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลที่สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียนครบด้าน ครูมีความรู้ความเข้าใจหลักและทฤษฎีของการวัดผลตามสภาพจริง ครูมีการนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ครูนำผลการประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลมาเป็นข้อมูลเพื่อใช้ปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติกานต์ โชติสวัสดิ์ (2560) พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ชนกพร จุฑาสงษ์ (2559) พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า

1.1 ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสภาพที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ครูต้องการวางแผนจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร ดังนั้นสถานศึกษาควรมีแนวทางปฏิบัติ โดยจัดฝึกอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือการศึกษาดูงานเพื่อครูเกิดความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบและโครงสร้างหลักสูตร อบรมการสร้างหลักสูตร ควรสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารหลักสูตร การประชุมวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้ครูรู้จักแนวทางในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร

1.2 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดข้อตกลงและแนวปฏิบัติตนระหว่างร่วมกิจกรรมในห้องเรียน และสภาพที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ความเข้าใจองค์ประกอบของการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องมีแนวทางปฏิบัติโดยการฝึกอบรมและพัฒนาให้ครูเกิดความรู้ในกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพราะบทบาทสำคัญของครูคือครูจะต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของแหล่งผู้ให้ความรู้ (Resource Person) ซึ่งต้องอธิบายคำแนะนำ คำปรึกษาให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่ผู้เรียน รวมทั้งแหล่ง

ความรู้ที่จะแนะนำให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้า การทดลองปฏิบัติมาก ๆ ในหัวข้อเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบรวมทั้ง ข้อมูลและประสบการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และนอกจากนี้ครูและนักเรียน ควรร่วมกัน กำหนดข้อตกลงและแนวปฏิบัติตนระหว่างร่วมกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อเป็นแนวทางที่ดีในการปฏิบัติร่วมกัน

1.3 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีความ เข้าใจเทคนิควิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและสภาพที่พึงประสงค์ ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น สถานศึกษาจะต้องมี แนวทางปฏิบัติ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจในรูปแบบ เทคนิค วิธีการสอนที่เหมาะสม ด้วยวิธีการสาธิต การสอน การจัดประชุมปฏิบัติการ และใช้กระบวนการที่เลี้ยง

1.4 ด้านการใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ สภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีและสภาพที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยี ดังนั้น สถานศึกษาจะ มีแนวทางปฏิบัติ คือ การส่งเสริมให้มีความรู้ด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้วยฝึกอบรมหลักการ ใช้ และพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การจัดการนิเทศการใช้สื่อ การเลือกใช้นวัตกรรมในชั้นเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูใช้คอมพิวเตอร์ สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยการประชุมปฏิบัติการ

1.5 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูนำผลการ ประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลมาเป็นข้อมูลเพื่อใช้ปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ และสภาพที่พึงประสงค์ที่มี ค่าเฉลี่ยคือ ครูมีการประเมินระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยตัวนักเรียน เพื่อน และครู ซึ่งบทบาทของครู ในด้านการเตรียมการอีกประการหนึ่ง คือ การเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยการวัดให้ ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) ที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และทักษะพิสัย (Psychomotor) โดยเตรียมวิธีการ วัดผลและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง ดังนั้น สถานศึกษาควรมีแนวทางปฏิบัติโดยการส่งเสริมให้ครูมี ความรู้เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลด้วยการประชุมปฏิบัติการการวัดผล ประเมินผลตามหลักสูตร และสร้าง องค์ความรู้ในเกี่ยวกับการวัดผลตามสภาพจริง โดยใช้แนวคิดการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนของ โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้ครูนำไปดำเนินการให้ เกิดผลสำเร็จ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีแนวทางและวิธีการเสริมสร้างการพัฒนาครู โดยสามารถแบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร มุ่งวางแผนในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ องค์ประกอบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้กับครูได้รับรู้และเข้าใจร่วมกัน เพื่อให้ครูมีความสามารถ วิเคราะห์หลักสูตรและสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างเหมาะสมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ครูมี ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์หลักสูตรในการจัดการเรียนรู้ นำหลักสูตรไปใช้ประเมินและปรับปรุงหลักสูตร มีการจัดทำคู่มือการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) พบว่า ครูสามารถวิเคราะห์หลักสูตรและสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.2 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ มุ่งส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมที่เหมาะสมตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ เข้าใจกระบวนการและออกแบบการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับปรัชญาการเรียนรู้รวมถึงเข้าใจหลักจิตวิทยามาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544) พบว่า ครูมีการวางแผนออกแบบการเรียนรู้ที่บูรณาการองค์ความรู้ของแต่ละวิชาเข้าด้วยกัน

2.3 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งส่งเสริมให้ครูเข้าใจหลักการและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Team Teaching ดำเนินการตามรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่าง สอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ เข้าใจบทบาทของตนเองในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดของวันเพ็ญ จันทร์เจริญ (2542) พบว่า ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ/นวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

2.4 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ/นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ มุ่งส่งเสริมให้ครูความรู้ในหลักการผลิตสื่อ นวัตกรรม สามารถกำหนดรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาการเรียนรู้ จัดทำสื่อการเรียนการสอนและนำสื่อไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นร่วมในการจัดการเรียนรู้รวมถึงการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของทีศนา แคมมณี (2542) พบว่า ครูมีการเลือกใช้สื่อที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน

2.5 ด้านการวัดและประเมินผล มุ่งให้ครูมีความรู้และเข้าใจทฤษฎีการวัดผลและประเมินผล สามารถออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลตามขั้นตอนการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายและผลการประเมินพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) พบว่า ครูมีความรู้และเข้าใจทฤษฎีการวัดผลและประเมินผล สามารถออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลตามขั้นตอนการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ/นวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามลำดับและแต่ละด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ดังจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ อนุศาสตร์ สอนศิลปพงศ์ (2546) พบว่า ด้านกระบวนการจัดการและการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ส่วนจิตพล ถาวงษ์กลาง (2550) พบว่า แนวทางการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็น แนวทางที่เน้นให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยทุกคนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาครู ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ส่งผลให้เกิดความสามัคคีและรับผิดชอบร่วมกันในกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จนทำให้การพัฒนาครูด้านการ จัดการการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ผลของการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ควรเร่งปรับปรุงด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร และส่งเสริมการนำแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปใช้ในสถานศึกษาโดยการจัดอบรมหรือสัมมนา และมีการติดตามผล การนำไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของงานได้จริง

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุน จูงใจ ให้ข้อมูลทุกคนในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาครูระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะด้านการจัดการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยวิธีการที่หลากหลายจากการวิจัยที่ได้เสนอไว้ เช่น จัดเวทีเสวนาให้ครู สร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการนำแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 ควรวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ในโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ เพื่อจะได้แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูวิธีใหม่ ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้วิธีในการพัฒนาที่แตกต่างและหลากหลายมากขึ้น เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาและหาวิธีการ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จิรพล ถาวงษ์กลาง. (2550). *การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : กรณีศึกษา*

โรงเรียนโนนสะอาดพิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์

ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ชนกพร จุฑาสงษ์. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัด*

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. วิทยานิพนธ์การศึกษา

มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ถวิล มาตรฐาน. (2542). *การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ*. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.

ทีศนา แหมมณี. (2542). *การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: โมเดลชิปปา (CIPPA*

MODEL). *วารสารวิชาการ*. 2(5) : 29-36.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *วิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *การนิเทศการสอน*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อส่งเสริม.
- วีระเดช เชื้อนาม. (2546). *เขย่า Balanced Scorecard แล้วลงมือทำที่ละขั้นตอนตลอดแนว*. กรุงเทพฯ : เพื่อฟ้าพรินต์จำกัด.
- วัฒนาพร ระจับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แอลพีเพรส.
- วันเพ็ญ จันทร์เจริญ. (2542). *การเรียนการสอนปัจจุบัน*. สกลนคร : ฝ่ายโครงการเอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). *เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารและผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานวัดกรรมการเรียนการสอน. (2547). *การพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ : คลังนานาวิทยา.
- อติกานต์ โชติสวัสดิ์. (2560). *โปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อนันต์ ศรีอำไพ. (2549). *เอกสารประกอบการสอนวิชา 0501702 การบริหารทรัพยากรบุคคลทางการศึกษา*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อนุศาสตร์ สอนศิลป์. (2546). *การพัฒนาครูประถมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อำเภอนองเรือ จังหวัดขอนแก่น*. รายงานการศึกษาศิระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.